

تامین و تربیت نیروی انسانی در آموزش و پرورش

علی اصغر فانی

بر اساس سند تحول بنیادین نظام آموزش کشور، زیرنظام‌ها در 6 حوزه فعالیت می‌کنند و بر اثر این فعالیت‌ها تعلیم و تربیت شکل می‌گیرد: زیرنظام نیروی انسانی، زیرنظام مدیریت و راهبری، زیرنظام پژوهش و ارزشیابی، زیرنظام برنامه درسی، زیرنظام مالی و بودجه و زیرنظام فضا و تجهیزات.

در یادداشتهای قبلی نقش معلم را ممتاز تعیین‌کننده دانسته و گفتیم مدرسه بدون نیروی انسانی (معلم) تعطیل است. به عبارت دیگر معلم رکن اصلی آموزش و پرورش است.

بنابراین هرچه در تامین و تربیت و نگهداشت نیروی انسانی کار شود، کم است. ذیلاً در رابطه با نیروی انسانی موجود (قریب به یک میلیون نیروی انسانی) و عزیزانی که در آینده به جمع ما خواهند پیوست، نکاتی را اشاره و تاکید می‌کنم:

الف- نیروی انسانی موجود: بر اساس آخرین وضعیت نیروی انسانی، حدود 50 درصد نیروی انسانی آموزش و پرورش، فارغ‌التحصیل مرکز تربیت معلم نیستند. ایشان بر اساس مصوبات مجلس به استخدام آموزش و پرورش درآمده‌اند. این گروه از مربیان پیش‌دانشگاهی، نیروهای شرکتی، آموزشیاران نهضت سوادآموزی و... تشکیل شده و با توجه به اینکه در تربیت معلم مهارت‌های حرفه‌ای معلمی را نیاموخته‌اند، عملاً قادر به ایفای نقش معلمی نیستند. برای بهسازی این گروه از معلمان می‌توان به صورت زیر اقدام کرد:

1- از طریق آزمون، ارزشیابی عملکرد در کلاس درس با مصاحبه و مشاهده، نیروهای موجود را که حداکثر 10 سال سابقه کار (بعد از استخدام) دارند شناسایی کرده، تعدادی از آنها حتی با آموزش هم‌قادر به تدریس نیستند، می‌توان از ایشان در کارهای دیگر استفاده کرد و بقیه را آموزش داده تا با آمادگی بیشتر در کلاس حضور یابند.

2- محتوای آموزش باید به خوبی و دقیق طراحی شود و مدرسین با تجربه به آموزش اینها پردازند.

3- از نیروهای آموزش دیده برای دوره ابتدایی به عنوان آموزگار

استفاده شود.

ب- نیروهای آینده: در سال‌های اخیر تعداد قابل‌توجهی از معلمان بازنشسته شده‌اند که با توجه به افزایش آمار دانش‌آموزان، نیاز به نیروی انسانی بیشتر شده است. نیاز به نیروی انسانی به تفکیک دوره تحصیلی، رشته، جنسیت و منطقه جغرافیایی تابع خروجی‌های آموزش و پرورش اعم از بازنشستگی، ازکارافتادگی، فوت، بیماری، ادامه تحصیل و آمار دانش‌آموزان به تفکیک دوره تحصیلی، جنسیت و... ضرورت داشتن یک برنامه ده ساله نیروی انسانی را برای آموزش و پرورش تاکید می‌کند. دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی وظیفه تامین نیروی انسانی آموزش و پرورش را برعهده دارند. اما با توجه به محدودیت ظرفیت پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان (کل ظرفیت 70 هزار دانشجو) که در سال 17500 نفر پذیرش خواهد داشت و نیاز آموزش و پرورش فراتر از این ظرفیت است و از سوی دیگر شرایط استان‌ها و مناطق کشور یکسان نبوده و نوشتن یک نسخه واحد برای ایران پهناور با تنوع بالا منطقی به نظر نمی‌رسد. اضافه می‌کنم که دانستن موضوع و دانش آن برای معلم شدن کفایت نمی‌کند. معلمی ابعاد بیشتری از دانش را طلب می‌کند. روش تدریس، قدرت تعامل با دانش‌آموزان، روان‌شناسی کودک و نوجوان و... دانش‌ها و مهارت‌های حرفه‌ای معلمان است که مربیان ما باید واجد این توانمندی‌ها باشند. صرف‌نظر از نحوه اداره آموزش و پرورش کشور، در رابطه با تامین نیروی انسانی توصیه می‌شود:

- 1- دانشگاه فرهنگیان اولویت پذیرش خود را به رشته‌های آموزش ابتدایی و دروس علوم متوسطه 1 قرار دهد.
- 2- در مناطقی که فارغ‌التحصیلان در مقاطع کارشناسی و بالاتر و جویای کار وجود دارند، با برگزاری آزمون استخدامی و گزینش داوطلبان پذیرفته شده در مرحله اول و طی یک دوره یک ساله در دانشگاه‌های فرهنگیان و شهید رجایی به کلاس درس روانه شوند. (ماده 28)
- 3- عقد قرارداد با دانشگاه‌های دولتی و معتبر، دانشجویان دروس پایه رشته خود را در دانشگاه دولتی بگذرانند و دروس معلمی را در دانشگاه فرهنگیان طی کرده و گواهینامه کارشناسی خود را از دانشگاه فرهنگیان دریافت کنند.
- 4- دانشجویان کارشناسی ارشد مثلاً آموزش ریاضی می‌توانند متعهد خدمت به آموزش و پرورش شوند. به بیان دیگر لیسانس‌ها با شرکت در آزمون کارشناسی ارشد آموزش شرکت کرده و پس از فارغ‌التحصیلی به استخدام آموزش و پرورش درآیند.